

zkušeností se v ní jednak prokazuje její objektivní nutnost a uvádějí se základní směry automatizace těchto druhů duševní práce týkající se automatizace konstrukčních výpočtů a inženýrských prací v oblasti měření, zkušebnictví a přípravy projektové a výrobní dokumentace.

V závěrečné kapitole knihy jsou rozebírány *základní perspektivní vývojové tendence v zavádění a využívání výpočetní techniky*. Je v ní ilustrován především význam mikroelektroniky pro výkonové parametry i pořizovací hodnoty počítačů, jejichž masové nasazování bude přicházet v úvahu na přelomu osmdesátých a devadesátých let našeho století, jsou uvedeny důsledky rozvoje optoelektroniky pro zdokonalení a zefektivnění techniky dálkového přenosu dat a dalekosáhlé možnosti, které ve stále větší míře výpočetní technika vytváří pro racionalizaci a zefektivnění práce konstruktérů, projektantů i ekonomů. Ve svých důsledcích vytvářejí tendence rozvoje výpočetní techniky i předpoklady pro zásadní změny dosavadního způsobu výkonu řady pracovních činností, směřujících v některých případech až ke ztotožnění pracovního a obytného prostředí a pro řešení globálních problémů lidstva, zejména problémů ekologické povahy. V závěru jsou pak zdůrazněny základní třídní a ideologické determinanty a souvislosti zavádění a využívání výpočetní techniky, které mají pro tyto procesy koneckonců rozhodující význam.

Pokud jde o celkové hodnocení, je třeba v prvé řadě konstatovat, že práce vhodným způsobem doplňuje určitou mezeru existující v doposud vydávané knižní produkci týkající se problematiky výpočetní techniky a jejího zavádění a převážně určené specialistům, kteří v této oblasti pracují. Kniha V. Pernicy je určena širší čtenářské veřejnosti, přehledně, stručně a srozumitelnou formou seznamuje čtenáře se základními vývojovými tendencemi, současným stavem i perspektivami zavádění a využívání výpočetní techniky. Představuje vhodný a přístupný úvod do celé problematiky.

Problematika výpočetní techniky, jejího zavádění a využívání je v celé práci důsledně pojímána v širších společensko-ekonomických souvislostech, které pro tento směr vědeckotechnického rozvoje vytvářejí celý souhrn podmínek a předpokladů determinujících průběh procesů implementace výpočetní techniky ve všech jejích etapách. Její význam i výsledné efekty jsou chápány a hodnoceny věcně a objektivně, bez přílišného podceňování, či naopak přeceňování. Kriticky se zde hodnotí dosavadní vývoj a stav, ukazuje se na příčiny projevujících se problémů a naznačují se cesty jejich perspektivního řešení jak pokud jde o nasazované výpočetní systémy a žádoucí změny ve struktuře výroby jejich jednotlivých částí, tak pokud jde o používané programové vybavení a přípravu specialistů i uživatelů pro plnění úkolů souvisejících s budováním i využíváním ASŘ.

Práce má převážně informativní charakter, některé partie jsou v důsledku své stručnosti obtížněji srozumitelné (jedná se například o výklad některých pojmů a kategorií technického charakteru, používaných systémů projektování, programových prostředků). U jiných partií by bylo možno doporučit doplnění či rozšíření o některé další údaje či konkrétní příklady (týká se především jednotlivých subkapitol věnovaných praxi výstavby automatizovaných systémů řízení).

Přes připomínky tohoto druhu však recenzovaná publikace po všech stránkách splňuje ediční záměr — postižení podmínek a důsledků ASŘ jako informačního základu řízení společenských procesů, a to v kontextu vědeckotechnickém, ekonomickém a sociálním.

Miloslav Tomšík

V. S. Komarovskij: Lož na export (Lež na export)

Moskva, Mysl' 1983, 113 s.

Otevřené pokusy zničit socialismus ekonomickými prostředky ustupují v současné době stále ve větší míře ideologické diverzi, manipulaci s veřejným míněním a snaze vnášet do vědomí obyvatelstva socialistických zemí buržoazní ideologii. To vše sleduje jediný cíl — rozložit socialismus zevnitř.

Období se podle slov J. V. Andropova „vyznačuje konfrontací dvou zcela protichůdných světových názorů, dvou politických směrů — socialismu a imperialismu —, konfrontací, jejíž intenzita a ostrí nemají obdoby v celém poválečném období. Bojuje

se o myšlení a citění miliard lidí na celém světě. Budoucnost lidstva závisí do značné míry na výsledku tohoto ideologického boje“.(1)

Ideologický boj proti Sovětskému svazu a ostatním socialistickým zemím, jehož podstatou je antikomunismus, přenesly imperialistické kruhy, především Reaganova administrativa, do oblasti státní politiky. Tento boj se stal specifickou činností, obsahující vydírání a šíření pomluv.

Jakým způsobem a jakými prostředky se snaží ideologové imperialismu v současné době působit na obyvatelstvo Sovětského svazu a ostatních socialistických zemí? Jaké metody využívají pro dosažení svých zákeřných cílů? Co tvoří základní obsah zahraničně politické propagandy imperialismu? Jakým způsobem je třeba se bránit pronikání do vědomí našich lidí? Těmito složitými otázkami se zabývá monografie doktora filozofických věd V. S. Komarovského *Lež na export*, kterou vydalo moskevské nakladatelství Mysl v roce 1983.

Tato kniha vhodně doplňuje dosud vydané publikace, které se zabývají kontra-propagandou.

Autor ukazuje, kolik prostředků je věnováno na rozvoj materiálně technické základny a přípravu kádrů v oblasti propagandy a informace. Ve snaze monopolizovat prameny informací, dostat pod kontrolu činnost nakladatelství a hlavních orgánů tisku, podřídit si informační agentury, byla na západě vybudována široce rozvětvená síť institucí zahraničně politické propagandy. Zahrnuje: řídicí instituce, které určují základní linii činnosti, strategii a taktiku ideologického působení na obyvatelstvo socialistických zemí; koordinační orgány; vědeckovýzkumné organizace; bezprostřední aparát pro rozšiřování propagandistických materiálů a pro realizaci podvrtných akcí.

Imperialistické kruhy zaměřují, podněcují a finančně zabezpečují tuto síť státních, stranických a společenských organizací i celých mezinárodních asociací kapitalistického světa s jediným cílem: vytvořit ucelený systém rafinovaných metod ideového působení na lidi. Tak například *Informační agentura USA* (USIA) pracuje pod vedením státního departementu a její ředitel je hlavním poradcem prezidenta Spojených států amerických v otázkách mezinárodní informace a její výměny. Podobně existující formálně nezávislý radiokonzern BBC působí v podstatě jako součást státního aparátu Velké Británie, neboť všechny materiály, doporučení, instrukce a návody k organizaci antisocialistické propagandy získává od vládních orgánů, které jej zároveň kontrolují.

Imperialismus využívá celý systém prostředků a akcí, jež jsou schopny zabezpečit veškeré informační požadavky: reklamní prospekty, různé přílohy k ilustrovaným časopisům, výstavy zboží a výrobků. Přitom všechny tyto materiály jsou uspořádány takovým způsobem, aby demonstrovaly průmyslovou sílu kapitalismu, „přednosti“ buržoazního způsobu života. Dokonce technické a jiné druhy jakoby neideologických informací podávají západní propagandisté z hlediska jakéhosi „sociálního významu“.

Tato činnost sleduje dalekosáhlé cíle, které by odpovídaly zájmům buržoazie. Za nejdůležitější prostředky imperialismu zahraničně politické propagandy pokládá V. S. Komarovskij rozhlas a televizi. A skutečně tomu tak je. Od počátku padesátých let působí v éteru podvrtné rozhlasové stanice „Svoboda“ a „Svobodná Evropa“, s nimiž spolupracuje na 1749 spolupracovníků. Celkový rozsah jejich pomlouvačného vysílání do SSSR a dalších socialistických zemí činí kolem tisíce hodin týdně ve 22 jazycích. Analogicky pracuje nejdůležitější součástí *Informační agentury USA* (USIA) rozhlasová stanice „Hlas Ameriky“, do níž je zapojeno více než 2000 „specialistů“ v oblasti dezinformace. V roce 1982 vysílala tato stanice 822 hodin týdně ve 38 jazycích.

Ve stejném tónu antisocialistické propagandy zní hlasy rozhlasových stanic Německé spolkové republiky, Velké Británie, Japonska, Kanady aj. Koncem sedmdesátých let jen do Sovětského svazu vysílalo 40 zahraničních rozhlasových stanic 200 hodin denně ve 24 jazycích. Tento masový útok lži je přesně plánován a koordinován profesionálními antikomunisty, úzce navazuje na odpovídající zahraničně politické akce imperialistických států a propagandisticky je zajišťuje.

Rozhlasová propaganda do socialistických zemí se řídí návody zpracovanými rozvětvenou sítí antikomunistických výzvedných centrál Západu. V USA pracuje kolem 150 organizací tohoto druhu a více než 200 kateder na univerzitách. V Německé spolkové republice je zhruba 100 takovýchto organizací. Podobné organizace působí rovněž ve Velké Británii, Francii, Itálii a dalších zemích. Jejich hlavním posláním je získávat informace, zkoumat zahraniční i vnitřní politiku KSSS a sovětské vlády,

(1) *Aktuální otázky ideologické a masové politické práce KSSS*. Plenární zasedání ústředního výboru KSSS, červen 1983. Praha, Svoboda 1983, s. 10–11.

analyzovat situaci i v dalších socialistických zemích. V dílnách těchto koncernů lži a pomluv jsou denně důkladně analyzovány materiály různých sovětských pramenů, osobní dokumenty a rozhovory s osobnostmi, jež vyjíždějí ze Sovětského svazu, vědecké publikace sovětských autorů a výsledky sociologických výzkumů, sovětská periodika atd. Fabrikují se vymyšlené falešné zprávy, které se předávají podvrátným rozhlasovým stanicím s cílem šířit „kritiku“ sovětské skutečnosti a její přenášení na obyvatelstvo socialistických zemí.

Imperialistická zahraničně politická propaganda se snaží ovlivnit stále širší okruh posluchačů. Koncentrace řízení této sféry na úrovni vládnoucích orgánů západních zemí umožňuje koordinovat činnost propagandistických nástrojů a zabezpečit tak jejich co nejširší působení na rozum a city lidí. Dnes dvě třetiny všech informačních kapacit kapitalistického světa patří USA. Proto je zde centrum všech kampaní anti-sovětské hysterie. V mezinárodním měřítku dochází ke koordinaci zaměření podvrátné propagandy proti socialistickým zemím, k přesnému vymezení hlavních objektů působení jednotlivých prostředků propagandy.

Základní formou imperialistické zahraničně politické činnosti ve sféře ideologického boje se v poslední době staly takové propagandistické kampaně, které jsou koordinované speciálně vytvořenou *Stálou komisí psychologických operací*. Tyto kampaně jsou charakteristické masovým rozšiřováním určité informace ve všech prostředcích propagandy, určením konkrétních objektů, na něž má být působeno, a svým obsahem odpovídají politickým akcím kapitalistických zemí. Jako příklad lze uvést propagandistickou hysterii kolem incidentu s jihokorejským letadlem, který byl organizován USA.

Nové jevy v činnosti těchto kampaní lži a pomluv vyvolala bezprostřední účast prezidenta USA Reagana a státního sekretáře Haiga. Tento relativně nový jev znamená i novou etapu propagandistických akcí Západu. Dříve totiž takovouto „spínávací“ práci vykonávali pouze profesionální dezinformátoři. A tak se zjevně odhaluje snaha americké administrativy spojit v jedno ideologický boj s celou zahraničně politickou činností vlády.

J. V. Andropov v této souvislosti řekl: „Snažil-li se někdo v zahraničních záležitostech přenášet ideologické rozpory do vztahů mezi státy, nikdy tím nic dobrého nezískal. Nyní v jaderném století je to už zcela absurdní a nepřipustné.“ (2)

V boji za myšlení lidí využívá západní propaganda pro ni charakteristické metody otevřeného klamání a lži, manipulování veřejným míněním atd. Tím se snaží získat pozornost obyvatelstva socialistických zemí, odpoutat je od vlastních zdrojů informací a podryvat důvěru k nim. Ideologičtí nepřátelé socialismu se snaží říci „první slovo“ a podle svého vkusu „doplnit“ informace dávané informačními zdroji socialistických zemí. Imperialistická propagandistická mašinérie má k dispozici ohromné množství vysoce kvalifikovaných spolupracovníků doma i v zahraničí, dobře fungující systém dodávky informací a jejich zpracování v redakcích, což umožňuje buržoazním ideologům vytvářet u určité části posluchačů dojem vnější objektivity svých materiálů, které v sobě nutně obsahují zamaskované prvky antikomunismu a antisovětismu.

Na základě podrobného zkoumání organizace zahraničně politické propagandy Západu, zaměřené na Sovětský svaz a ostatní socialistické země, a odhalení jejích metod v současných podmínkách objasňuje V. S. Komarovskij v knize *Lež na export* systém efektivního boje proti pronikání buržoazní ideologie do vědomí příslušníků socialistické společnosti. Základem tohoto boje je komunistická výchova pracujících, osvojení si socialistické ideologie a formování pevného marxisticko-leninského ideového přesvědčení. Náležité místo je věnováno organizaci kontrapropagandy.

V tomto smyslu je kniha *Lež na export* dobrým teoretickým a praktickým pomocníkem.

Vladimír Lebec

Podnětná publikace o sociálním projektování

Ž. T. Toščenko — N. A. Aitov — I. I. Lapin: Social'noje projektirovanije (Sociální projektování)

Moskva, Mysl' 1982, 150 s.

Nové podmínky rozšířené společenské reprodukce v období budování rozvinuté socialistické společnosti a komunismu kladou vysoké nároky na zdokonalování celého

(2) Rudé právo 1983, 29. září.